

з'явиться відома «невидима рука ринку». Сучасна соціологічна теорія враховує обмеженість положень раціонального вибору, які ґрунтуються на моделі егоїстичного максимізатора вигоди — *Homo economicus* та включає етику, мораль та культуру до поля своїх досліджень ефективності політичних та економічних інституцій.

Що означає теорія політичного вибору як метод пізнання та засіб перетворень для сучасного українського суспільства в умовах чергових версій конституційних та інституційних реформ? Передусім, використання теорії політичного вибору в якості методології реформування. «Втеча від вибору» має набагато гірші наслідки, ніж здійснення вибору. Останнє передбачає формулювання альтернатив, вибір однієї із них та її реалізацію.

Таким чином, без вирішення соціологічних дилем між структурою та дією, мережею та ієрархією, індивідуалізмом та колективізмом, конфліктом та стабільністю неможливо побудувати модель політичного вибору сучасного українського суспільства. А отже — і визначити напрямки його реформування. Без знання соціологічних моделей та розуміння соціального фундаменту реформ прихильникам демократичного переходу залишається лише апелювати до успішного досвіду інших країн.

ПОЛЬОВИЙ М. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри соціальних теорій, доктор політичних наук

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НЕЙРОМЕРЕЖЕВОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сучасна політична реальність майже на будь-якому рівні характеризується надзвичайною складністю. Міжнародні відносини також характеризуються значною складністю як через якісний склад учасників, так і через багатозаровість відносин та чинників, що на них впливають. Вочевидь, весь комплекс міжнародних відносин може розглядатися як утворення, що має певну політичну структуру, в якій протікають певні, політичні за своєю сутністю, процеси. Важливим кроком на шляху більш глибокого розуміння цієї структури та властивих їй політичних процесів уявляється побудова та подальший аналіз імітаційних моделей цих процесів.

Завданням даної роботи є розгляд можливостей та обмежень у синергетичному трактуванні процесів, що протікають у рамках міжнародного співробітництва, за допомогою апарату побудови штучних нейронних мереж.

На нашу думку, може бути проведена аналогія між функціонуванням штучних нейромереж та процесом функціонування системи міжнародно-політичних відносин. І в роботі нейромережі, і в процесі функціонування системи міжнародних відносин можна спостерігати агрегування дії безлічі мікрочинників, вплив яких результується у «підсвідомому» виборі певного тренду, який уособлювали ці мікрочинники. Можна також спостерігати ситуацію, коли точність результуючої інформації корелює з кількістю одночасно оброблюваних одиниць інформації. Для системи міжнародних відносин ця точність нелінійно пов'язана з кількістю джерел висхідної інформації — отже, з кількістю джерел інформування осіб, що приймають рішення. Для звичайних нейронних мереж аналогом виступає кількість задіяних нейронів у шарі. Характерним також і для нейромережі, і для системи міжнародних відносин є одночасна обробка усієї інформації про процес або об'єкт. Для нейромережі, так само як і для будь-якої системи характерно, що механічне збільшення числа одночасно оброблюваних одиниць інформації може приводити, поряд з підвищенням імовірності досягнення найкращого результату агрегування, до одночасного підвищення імовірності отримання правдоподібних, але невірних результатів та відповідних рішень.

Виходячи із зазначених вище засад, стає можливою побудова такої моделі процесів функціонування міжнародного співробітництва, яка фактично є моделлю синергетичного функціонування задіяних у цьому співробітництві політичних інститутів. Наскільки нам відомо, це перша спроба використання теорії побудови штучних нейронних мереж у моделюванні функціонування міжнародного співробітництва.

Розглянемо основні риси даної моделі. Багато в чому вони базуються на розроблені нами раніше базовій нейромережевій моделі політичної системи. Отже, нейромережева модель процесів функціонування міжнародного співробітництва складається з кількох шарів штучних нейронів («елемент нейромережі» — ЕНМ).

Кожен ЕНМ представляє в моделі одного актора взаємодії. У даному варіанті моделі ми намагаємось врахувати усі види ЕНМ. Життєвим аналогом ЕНМ має виступати як певна політична чи суспільна інституція, так і окремий індивід. На нашу думку, в ідеальному варіанті всі ЕНМ у моделі повинні представляти тільки індивідів, оскільки будь-яка суспільна інституція так чи інакше є проявом діяльності окремих людей. Усі ЕНМ у моделі рівнозначні та характеризуються однаковими функціями отримання, перетворення та агрегування вхідної інформації, але деякі з цих ЕНМ включені у різні шари нейромережі.

Структура моделі формується таким чином, щоб імітувати процес функціонування міжнародного співробітництва з урахуванням висловлених вище гіпотез про характеристики цього процесу.

Модель складають кілька блоків, кожен з яких містить один шар ЕНМ. Функціонування моделі виражається у почерговому включенні

кожного з цих блоків, переробці ним певної вхідної інформації та передавання її агрегованої частини наступному блоку.

Важливим припущенням уявляється те, що стосується поки що метафоричного розуміння нейромережевого підходу до системи міжнародних відносин та має знайти своє місце у подальшій розробці моделі: якщо представляти процес функціонування будь-якої системи процесом діяльності відповідної нейромережі, є підстави очікувати, що в кожному конкретному історико-географічному випадку ця нейромережа вже є оптимізованою під наявну конкретну ситуацію міжнародно-політичного життя. Ця стихійна або синергетична оптимізація виглядає на зразок того, як вже у давні часи людські шляхи та розселення стихійно оптимізувалися під природні умови. Нажаль, конкретні засоби оптимізації цієї системи поки що залишаються невідомими. Ми припускаємо, що оптимізованою є нейронна система усього процесу існування людини (а не тільки його політичної складової) та одним з головних критеріїв його оптимізації має виступати комфортність — тобто такий підхід до організації життя та взаємовідносин, який має доставляти перш за все максимум зручності існування людини.

Отже, нами розглянуто деякі риси штучних нейронних мереж, що роблять їх подібними до біо-соціальних та політичних об'єктів, що, у свою чергу, дозволяє сподіватися на наявність можливості побудови аналогових імітаційних нейромережевих моделей різноманітних процесів міжнародної взаємодії. Проблемами подальших досліджень уявляються дослідження з більш детальної верифікації моделі на матеріалі окремих аспектів та напрямків міжнародної взаємодії, побудови різноманітних її варіантів щодо різних аспектів взаємодії, та пошук інших сфер застосування методів нейромережевого моделювання у політичних дослідженнях.

СУШКО А. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціальних теорій, кандидат історичних наук

СТАНОВЛЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНА — КЕНІЯ: ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі розвитку людства необхідність пошуку шляхів взаєморозуміння між народами в умовах культурного розмаїття стає в центрі уваги як державних діячів, громадськості, так і фахового інтересу науковців. Проблема поєднання цінностей і способу життя, світоглядних позицій народів України та Кенії дозволяє більш цілеспрямовано